

ואלה שמות בני ישראל

Can I give my child a non-Jewish name?

לעי"נ ר' יחיאל נתן ב"ר שמאי פעלדמאן ז"ל

שמואל א' כ"ה:כ"ה

אֵל זָא וְשֵׁים אֲדֹנֵי אֶת לְבָבוֹ אֶל אִישׁ הַבְּלִיעַל הַזֶּה עַל זָבָל כִּי כְשֵׁמוֹ כֵּן הוּא זָבָל שְׁמוֹ וְזָבָלָה עָמוֹ וְאֲנִי אֲמַתֶּךָ לֹא רָאִיתִי אֶת זַעֲרֵי אֲדֹנֵי אֲשֶׁר שָׁלְוֹתָ:

גמ' יומא פג:

רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקו בשמא כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיוזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר שמע מינה אדם רשע הוא שנאמר כי דור תהפכת המה רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסייהו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיה אול אותביה בי קיבריה דאבוה אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא אול רבי מאיר ונטריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו רבי מאיר אמאי לא דייקתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחזוקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא חזו טלפחי אשפמיה אולו ויהבו סימנא לדביתיהו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אול איחו וקטליה לאיתתיה היינו (דתנן) (דתניא) מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש ולבסוף הוו דייקי בשמא כי מטו לההוא ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב ואמר לבלה נאפים (כמו אחרי בלתי היתה לי עדנה כלומר זקנה בנאופים):

מדרש תנחומא האזינו פרק ז

(ז) זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו הראוי להיות צדיק כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע כמו שמצינו במרגלים שמוע בן זכור על שלא שמע בדברי המקום וכאלו שאל בזכורו וכן הוא אומר (שמואל א טו) כי הטאת קסם מרי שפט בן חורי על שלא שפט את יצרו ונעשה חורי מן הארץ יגאל בן יוסף על שהוציא דבה על הארץ לכך נאסף בלא עתו פלטי בן רפוא פלט עמו ממעשים טובים ורפו ידיו שהרי מת נדיאל בן סודי דבר דברים קשין כגידין גדי בן סוסי המיה דברים כלפי מעלה והעלה סיסיא הוא שאמר ארץ אוכלת יושביה עמיאל בן גמלי העמה כחו על שאמר כי חזק הוא ממנו וגמל לעצמו שלא נכנס לארץ ישראל סתור בן מיכאל על שהיה בלבו לסתור מה שכתוב מי הוא כאל ה' ואומר אין כאל ישורון נחבי בן ופסי החביא האמת ופסה האמונה מפיו כמו פסו אמונים מבני אדם (תהלים יב) לומר דברי כזבים על הקב"ה ונעשה מך וכך נמצא בספר רבי משה הדרשן:

ספר חסידים – סימן רמד

ועוד אמר דברים שהשם גורם לטובה או לרעה. לטובה, יש אדם שכל הנקראים בשמו יצליחו לגדולה, וזהו ויקרא בהם שמי ושם אבותי (בראשית מח טז), וכתוב (ישעי' סו כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאום ה' כן יעמוד זרעכם ושמכם, וכתוב (שם מג א) קראתי בשמך לי אתה. הרי שיש אדם שכל אותם הנקראים על שמו יחיו, ויהיו בניו קיימים, ויעמידו תולדות: ויש שכל אלה להם להפך, שנאמר (שם סה טו) והנחתם שמכם לשבועה לבחורי והמיתך [אדני] ה', ולעבדיו יקרא שם אחר, וכתוב (שם יד כב) והכרתי לבבל שם ושאר גין ונכד, וכתוב (איוב יח יט) לא גין לו ולא נכד בעמו ואין שריד במגוריו, וכתוב (שם שם יז) ולא שם לו על פני חוץ. לכן יתפלל אדם שכל הנקראים בשמו, יהיו בהם מדות טובות האלה, לא אחת מן המדות הרעות, ושלא יקראו זרעו על אותן שמדות רעות תלויות בהן:

כיצד יראה אדם כשיש שני אחים יקראו שם בניהם ובנותיהם אחר שם פלוני, אפי' אחר צדיק, ומתו בלא תולדות, או שהיה מן המדות הכתובים למעלה לרעה בהם, אל יקראו יותר באותו השם, (ר"ל שקראו לו שם בגורל מתוך הספר כאשר עושין לחולה) [או] בשני אחים נתקיים למ"ד שנים לחזקה, ולמ"ד שלשה לחזקה. פעמים שהאחים קוראים בשם אותו האיש ונכשלים זרעם, או האחים קראו את בניהם אחר אביהם, ומתו, והבנות קראו בניהן וחיו. ויש שם פלוני, שכל המשפחה שלו אם קראו זרעם בשמו מתו בלא תולדות, ולא האריכו ימיהם, ובכל ענינים האלו לנקבות. וכשם שיראה החכם שכך הוא, אל יאמר אקיים לאבותי שם שלא ישכח, והוא רואה שנקראים אחריהם ונכשלו, הרי הוא נושא אל נפשו עון. ואין אלה הדברים משום נחוש, שהרי הראשונים היו קוראים את בניהם על שם המאורע ולא מתו, אא"כ כער ואונן. לכך יהיו צדיקים שזרעם מתים ולא מחמת עון אלא שאלו הדברים הזיקו: ואעפ"כ יש לאדם לחשוב שמא בעונו הוא, וכל שמתים בניו אחרים קראו אחר פלוני, וזה קראו כמו כן ומתו, הרי נגזר עליו לפי שכינו אחרים שם כמוהו וחיו:

נועם אלימלך – פרשת לך לך
רק שלפעמים שמא גורם היינו השם שהוא נקרא כשם אדם כשר וישר זה גורם לאדם שיהיה לדיק
למשל מי שקמו אברהם ורואה לעצוד השם יתצדך צדך הוא אזי השם הזה גורם ומסייע לו שיהיה לדיק

רמב"ם הל' עבודת כוכבים י"א:
 אין הולכין בחקות העובדי כוכבים ולא מדמין להן לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן שנאמר ולא תלכו בחקות הגוים ונאמר ובחקותיהם לא תלכו ונאמר השמר לך פן תנקש אחריהם הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן אלא יהיה הישראל מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים לא ילבש במלבוש המיוחד להן ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם ולא יגלח מן הצדדין ויניח השער באמצע כמו שהן עושין וזה הנקרא בלורית ולא יגלח השער מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחריו כדרך שעושין הן ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו בהן רבים כמו שהן עושין וכל העושה אחת מאלו וכיוצא בהן לוקה.

שו"ת מרה"ם שיק יו"ד סי' קס"ט
 על הדבר אשר שאל בני אדם שמכנים עצמם בשם הגויים ומעלתו נ"י הוכיח אותם דברי אמרו במדרש שבזכות זה שלא שינו את שמם זכינו לצאת ממצרים והם משיבים שלזה די במה שיש להם שם יהודי לקרותם בו לעלות בתורה וזה דבר הבל וטפשות כי בוודאי יש בזה איסור דאורייתא כמ"ש הרמב"ם בפ' י"א מהלכות ע"ז דמקרא מלא נאמר בסוף פ' קדושים ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי ומשם ילפינן בספרי ראין ראין לדמות להם בשום אופן וכל שהוא עושה להדמות להם עובר על מה שנאמר בתורה דאסור לנו לדמות להם וכשם שאסור לנו להדמות להם במלבושם ובהילוכם ובשאר מנהגיהם ה"ה וכ"ש דאסור לנו להדמות להם בשמם ועלינו לעשות כמו שעשו אבותינו שנאמר בהם ויהי שם לגוי גדול ודרשו חז"ל מלמד שהיו ישראל מצויינים שם.

שו"ת צפנת פענח סי' רע"ה
 דיש מתרגמין השם של לה"ק כמו הפירוש בלשון אחר כמו אריה ובלשון אחר כמו ביאור על שם אריה זה מותר, וכן הוי כל שמות הספרדיים כן בלשון ערבי תרגום של לה"ק וכו' והרבה יש להאריך בזה, עכ"פ רק דהיכי דמתרגם שמו של לה"ק בביאור שאר לשון לא איכפת לן כלל, אבל אם משנה לשם אחר ודאי אסור.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן י
 א. במה שוודאי שאין איסור בקריאת בנים ובנות בשמות לעז כיוון שהרבה גדולי עולם נקראו בשמות כאלה. הנה בתשובתי באג"מ או"ח חלק ד' סימן ס"ו כתבתי שלקראו הבנים והבנות בשמות לעז הוא דבר מגונה, ואינו איסור, הוא ודאי אמת וברור. ומסתבר שוודאי צווחו מתחילה, עד שנשתקעו השמות בין ישראל, שנקראו כבר לשמות ישראל. וכדהבאתי הרבה גדולי עולם שנקראו בשמות לעז, כרבינו ווידאל בעל המ"מ והר" מיימון אביו של הרמב"ם. וכשתעיין בריב"ש תמצא ערך כ"ה שמות ת"ח שהם שמות לועזיות לבד, שכנראה לא היה להם אלא זה השם דלעז לבד. ומה שפי' מע"כ איזה שמות שיש להם באור, שוויידאל הוא תרגום צרפתי חיים, הנה שם ווידאל מצינו בחכמי ספרד ולא בחכמי צרפת, ובלשון ספרד תרגום של חיים הוא ביבאנט, עיין בלשון המחבר בש"ע אה"ע סימן קכ"ט סעיף י"ז. וכמו כן נקרא חיים בנבנשת, בלשון ספרד, כמו שהיה נקרא בעל כנה"ג. מ"מ אפשר שהיו אבותיו של רבינו ווידאל מצרפת שבאו אחר זמן לספרד. אבל בריב"ש שהוא ספרדי איתא עוד אינשי בשם ווידאל, או אנווידאל, שהוא ג"כ שם ווידאל אך בהוספת אותיות אנ קודם עיקר השם, כמו שאיתא שם הרבה שמות בהוספת

אותיות כמו אנשמואל אנמשה וכדומה, וכן הוא אנוידאל שהוא היה מי שנקרא ווידאל, אבל בהוספת אותיות אנו והוא כנראה היה סימן לאיזה גדלות וחשיבות וכדומה, שא"כ חזינן שא"ל לומר כפירוש מע"כ.

אבל אף אם נמא שהשם יש לו פירוש וכוונה, האם בשביל זה אין שם זה משמות של נכרים דהמדינה. ואם רוצה לקרא לבנו בשם חיים לסימן ברכה, הלא יותר טוב ונקל לקרוא חיים בלשון הקודש שגם מלאכי השרת מכירין, ולא ביבאנט ובנבנשט ולא ווידאל. אלא היה זה משום הסביבה שבגלות, שכל הדיבור המוכן והמורגל אף לרובא דרובא, וגם אצל חכמי התורה ובלמוד התורה, היה רק בשפת המדינה. דחכמי צרפת דיברו ולמדו התורה, במה שהוצרכו לבאר הרב לתלמידיו וגם חכם לחברו חכם, רק בצרפתית. וחכמי ספרד שהיה מתחילה בשפה ערבית, למדו בערבית וחיברו חיבוריהם בלשון הערבי, כדמצינו הסוגיות הקשות ביאר הרי"ף בלשון ערבי. וגם הרמב"ם כתב פירוש על משניות בלשון ערבי, וכן ספר מורה נבוכים, ורק ספר פסקי הלכות שקראו היד החזקה חיבר בלשון הקודש, משום שלא רצה לשנות ספר של הלכות פסוקות מלשון המשנה. אבל חכמי צרפת אף שלמדו ולימדו לתלמידים בשפת צרפתית, לא מצינו שחיברו חיבורים בכתב אלא בלשון הגמ'. וכן חכמי אשכנז אף שלמדו ולימדו בשפת אשכנז, לא מצינו שחיברו בכתב אלא בלשון הגמ'. אבל בכל הענינים דברו בשפת אשכנז. ושפת אשכנז זכתה מברכת נח, יפת אלקים ליפת, שאף אחר שירדו משם לפולין ולרוסלאנד אשר משלה גם על ליטא וליטביא ועוד מדינות, שנשאר שפת אשכנז לשפת היהודים, אך שנתערבו הרבה תיבות מלשונות פולין ורוסלאנד, וגם ממדינות הקטנות, שממילא אינה שפת אשכנז ברורה, אלא נעשה כשפה חדשה בשם אידיש, אף שרוב השפה הוא שפת אשכנז, וגם איכא שינוי בהברותיה. ושפה זו היא גם אצל היהודים באונגארן וכן במדינות הקטנות ביוראפ, ואף במדינות הגדולות דצרפת וענגלאנד, שרובא דרובא של היהודים הנמצאים עתה, באו מחדש לשם מרוסלאנד ופולין, וכל המדינות שהיו תחת רוסלאנד ושייכות עמהם, כולם נחשבו כבני אשכנז, ודיברו כל השנים בשפת אשכנז זו, שנקרא אידיש מחמת ההברה ומחמת עירובי מלים מלשונות פולין ורוסלאנד ושאר מדינות. ולימוד התורה בכל הישיבות הגדולות, ואף בא"י, הוא באידיש. אף שאיכא שינוי קצת בהאידיש ממקום למקום, מצד עירוב שפת המדינה שהם שפות אחרות בכל מקום ומקום.

אבל אף אחר שרוב ישראל דברו באידיש, היה חלק גדול שדברו רק בשפת המדינה אף אלו שידעו לדבר גם באידיש. ומטעם זה הרבה שמות עוד יותר משמות דלה"ק נקראו האינשי, אף באנשים, ובנשים הם רובא, בשמות המדינה. אך אחר שנעשה שפה בשם אידיש שעיקרה אשכנזית, מאחר שהשמות שקראו כשהיו באשכנז נשתקעו אצלם, נעשו כשמות של שפת האידיש. אבל בתחילה כשהיו אבותינו דורות הקודמים באשכנז, קראו הרבה לבניהם ובנותיהם בשמות המדינה. ובשביל זה כתבתי דמוכרחין ליתן שם הילדים על שם הזקנים והזקנות שהוא כבוד המשפחה.

ומש"כ מע"כ שהנכון לדעתו הוא שאף שהיו שמות של לעז היו שמות שרק יהודים השתמשו בהם. הנה האמת לא היה כן, ולא שייך סברות לשנות המציאות. וגם מסברא לא שייך כלל לומר זה שיבדו שמות אחרות שלא היו בעולם כלל בלא שום טעם, וגם המשפחה לא היו מניחים, מאחר שהוא בלא טעם. אבל כשהן שמות שהיו בשפת אנשי המדינה גם להמשפחה היו נראין יפין, לא מצד שנקראו כן הנכרים, אלא שהשמות יפין לפי השפה. וגם הרבה עשו שלא כהוגן בשביל למצוא חן בעיני שכניו הנכרים, ואף שמיחו בהם לא הועיל. והרי חזינן שיש רצון לקרוא שם כשמות הנכרים, דהרי נחשב זה לדבר גדול לאבותינו במצרים שלא שינו את שמם, ליגאל בזכות זה, ובגלות דהשבעים שנה שינו הרבה את שמותיהם לשמות הנכרים.

ה. שמות לעז שכבר נחשבים שמות ישראל, ואם איכא למימר שבימינו הווי כקודם מתן תורה להקפיד בשמות ישראל דווקא

ובדבר שמות שכבר הושקעו בישראל לחשיבות שמות ישראל, כבר מצינו הרבה גדולי ישראל שנקראו בהלעז. כמו בער ולא דוב, וואלף או וועלוול ולא זאב, ומנעדל ולא מנחם, וליב ולא אריה. ואף אלו ששם הקודש יהודה, נמי הרבה שנקראו בשם יהודה ליב, קורין אותן רק בשם ליב, וכדומה הרבה שמות, ליכא שום קפידא, מאחר שכבר הושקעו שמות אלו בישראל ונחשבו שמות ישראל. ובכלל בשמות אריה, דוב וזאב, אף שהן מילות דלה"ק, אפשר אין זה שייכות להחשיבם שמות דקודש, שלכן לא עדיפי משמות הלעז, דליב, בער ווואלף. ורק אלו שנמצאו בקראי, שייך להחשיבם שמות דקודש למעליותא. אבל מענדל והענדל לגבי מנחם ומנוח, דג"כ מצינו גדולי ישראל שנקראו בשם הלעז ולא בשם מנחם ומנוח שהם שמות קדש דהזכרו בקראי, ומ"מ נקראו מענדל והענדל, צריך לטעם שכבר הושקעו להתחשב שמות של ישראל.

ומה שכתבתי בסוף התשובה שם, סברא דיש מקום לומר דהמעלה שלא שינו את שמותן אפשר היה זה קודם מתן תורה, שרק בזה שלא שינו את שמם ולשונם היו ניכרין שהם מבני ישראל, ולא אחר מתן תורה. שכתב מע"כ, ששייך גם עתה שאיכא כאלו שאין להם לא טעם וריח של תורה ומצוות. הנה שייך זה רק לאלו שאינם יודעים כלל מתורה ומצוות, ולאלו הא לא שייך כלל לדבר בזה. ואם אחד יכול להשפיע גם על אלו, ישפיע עליהם באמונה וקיום מצוות, שוודאי עדיפי, ויותר נקל מלהשפיע בעניין השמות. אבל בעצם כתבתי סברא זו רק לעניין סברא ולא לדינא כדכתבתי שם. והנה ביארתי הענין בביאור גדול ואמיתי על כל מש"כ מע"כ.

